

K., S.

Płockie uroczystości jubileuszowe w 150 rocznicę urodzin Gustawa Zielińskiego

Notatki Płockie 4/13-14, 50-52

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

li obrad Miejskiej Rady Narodowej. Na spotkaniu przemawiał do obecnych przewodniczący Prezydium Miejskiej Rady Narodowej Józef Chlebicki, prof. Pankiewicz, a prof. Suchodolski dziękował organizatorom i władzom miejskim za zorganizowanie uroczystości.

Wśród obecnych w Płocku byli: prof. dr Aleksander Birkenmajer, dyr. dr Dżadżyńska, prof.

dr Natalia Gąsiorowska, prof. dr Władysław Tarkiewicz, minister Stanisław Tołwiński, b. prezydent miasta Płocka Stefan Zbrożyna.

W związku z rocznicą Instytut Gospodarstwa Społecznego wydał na powielaczu broszurę p. t. „W setną rocznicę urodzin Ludwika Krzywickiego. 1859—1959” jako zeszyt specjalny Buletynu Instytutu.

PŁOCKIE UROCZYSTOŚCI JUBILEUSZOWE W 150 ROCZNICĘ URODZIN GUSTAWA ZIELIŃSKIEGO

Towarzystwo Naukowe Płockie postanowiło zorganizować uroczystości 150-tej rocznicy urodzin Gustawa Zielińskiego w dwóch miejscowościach: w Płocku, mieście lat szkolnych poety, i w Skępem, gdzie spędził on znaczną część swego życia. Obchód skępski odbędzie się 29 listopada; płockie uroczystości odbyły się w dniach 3 i 4 października.

Zarząd TNP z prezesem posłem Tadeuszem Gierzyńskim na czele oraz Komitet Organizacyjny, którego przewodniczącym był wiceprezes TNP mgr Franciszek Dorobek, a sekretarzem — dyrektor B-ki im. Zielińskich Czesław Gutry — dążyły do tego, by obchód płocki nie ograniczył się tylko do uczczenia pamięci autora „Kirgiza”, lecz by przyczynił się także do ożywienia ruchu regionalnego, szczególnie w kołach bibliotekarzy i bibliografów polskich. Dobrą okazję do tego stanowił fakt, że właśnie Gustaw Zieliński był założycielem księgozbioru, który stał się zaczątkiem obecnej Biblioteki im. Zielińskich w Płocku, mającej charakter regionalny i należącej do regionalnej instytucji naukowej, jaką jest Towarzystwo Naukowe Płockie.

Stosownie do powyższego założenia został opracowany program sesji naukowej i innych uroczystości jubileuszowych. Poprzedziły je okolicznościowe komunikaty w prasie i krótki odczyt o życiu i twórczości Gustawa Zielińskiego, który w dniu 30 września do słuchaczy radiowęzła w Płocku i w powiecie płockim wygłosił mgr Stanisław Kostanecki.

Jubileuszowa sesja naukowa w dniach 3 i 4 października odbyła się w gmachu Liceum im. marszałka Stanisława Małachowskiego. W latach 1824—1827 w szkole tej (zwanej wtedy Szkołą Wojewódzką Płocką) uczył się i zdobywał nagrody Gustaw Zieliński. Wielką salą aktową Liceum, ozdobioną artystyczną dekoracją kurtyny wykonaną przez inż. Z. Twardo i p. Ludomira Mocarskiego, wypełnili po brzegi płocczanie i zaproszeni goście z różnych stron Polski. Przybyli przedstawiciele władz i instytucji, pracownicy nauki i nauczyciele, działacze kulturalni i społeczni oraz sprawozdawcy kilku czasopism. W zjeździe uczestniczyli delegaci szeregu towarzystw naukowych, wykładowcy wyższych uczelni, pracownicy archiwów i muzeów. Najliczniej przybyli bibliotekarze. Reprezentowane były przez swych kierowników lub pracowników: Biblioteka Narodowa, biblioteki Uniwersytetów:

Warszawskiego, Poznańskiego, Łódzkiego, Wrocławskiego, Toruńskiego i Lubelskiego, biblioteki: Politechniki i Akademii Medycznej w Łodzi, Akademii Medycznej w Gdańsku, Wyższej Szkoły Rolniczej w Olsztynie, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu, biblioteki: Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Gdańsku i Kórniku, biblioteki: Instytutu Badań Literackich, Głównego Urzędu Statystycznego i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Biblioteka Śląska, Biblioteka im. Raczyńskiego w Poznaniu, Biblioteka im. Łopacińskiego w Lublinie, biblioteki wojewódzkie: warszawska, łódzka, poznańska, szczecińska, lubelska, bydgosko-toruńska, kielecka, zielonogórska, koszalińska, białostocka i rzeszowska; biblioteki miejskie i powiatowe: z Krakowa, Bydgoszczy, Torunia (Książnica Toruńska) i wielu innych miejscowości. Szczególnie licznie były reprezentowane biblioteki miejskie i powiatowe województwa warszawskiego oraz biblioteki gromadzkie powiatu płockiego. Z Płocka w obradach uczestniczyły pracownice i pracownicy Biblioteki im. Zielińskich TNP oraz Bibliotek: Miejskiej i Powiatowej.

Obrady otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego mgr F. Dorobek, witając przybyłych przedstawicieli władz i instytucji oraz wszystkich uczestników sesji. Przemówienia powitalne wygłosili także: dyrektor Biblioteki Narodowej dr Bogdan Horodyski, delegat Tow. Naukowego Toruńskiego prof. dr Bronisław Nadolski oraz kustosz Biblioteki Uniwersytetu Poznańskiego dr. Maria Kramperowa. Odczytano również list Marii Zielińskiej, synowej autora „Kirgiza”, oraz szereg depeš różnych instytucji i osób — z życzeniami owocnych obrad.

Pierwszy referat p.t. „Gustaw Zieliński” wygłosił profesor Uniwersytetu Warszawskiego dr Julian Krzyżanowski. Znakomity historyk literatury polskiej szerokim, wolnym od uprzedzeń spojrzeniem objął życie i twórczość poety i przedstawił jego ogólną charakterystykę. Wykład prof. Krzyżanowskiego został przyjęty długotrwałymi oklaskami, których słuchacze nie skąpili również i następnym referatom dwudniowej sesji.

Następnie pracowniczka Biblioteki im. Zielińskich mgr Halina Kostanecka odczytała swą pracę p. t. „Biblioteka Gustawa Zielińskiego w Skępem”. Referentka na podstawie materiałów, częściowo dotąd nieznanymi, odtworzyła dzieje Bib-

loteki Skępskiej do czasu przejęcia jej przez Towarzystwo Naukowe Płockie. Była ona nie przypadkową kolekcją rzadkich książek bogatego sño- ba, lecz dziełem człowieka, który gromadził książki i urządził swój księgozbiór z myślą o kulturalnym i społecznym znaczeniu biblioteki. Mgr Kostanecka przedstawiła także organizację Biblioteki Skępskiej, prace jej kolejnych bibliotekarzy oraz współpracę z Karolem Estreicherem w dziele Bibliografii Polskiej, uwypuklając osobisty udział Gustawa Zielińskiego w tych sprawach.

W czasie przerwy w obradach uczestnicy sesji zwiedzili wystawę jubileuszową zorganizowaną przez Bibliotkę im. Zielińskich. Otwarcia wystawy dokonał prezes TNP mgr Tadeusz Gierzyński; zwiedzających oprowadzał mgr Stanisław Kostanecki.

Wystawa była urządzona w gmachu TNP przy Placu im. Narutowicza nr 2, w sali Muzeum Płockiego. Ekspozycje jej prawie w całości pochodziły ze zbiorów Biblioteki im. Zielińskich. Na ścianach wisiały portrety: Gustawa Zielińskiego, jego syna Józefa, ofiarodawcy Biblioteki Skępskiej dla Płocka, oraz innych zasłużonych członków rodziny Zielińskich — uczestników Konfederacji Barskiej, Sejmu Wielkiego, Powstania Kościuszkowskiego i Listopadowego. Inne obrazy przedstawiały: Płock z czasów G. Zielińskiego i jarmark kirgiski; były także dwa rysunki Edwarda Jurgensa z widokami Skępego. Książki, czasopisma i ilustracje, umieszczone w pięciu gablotach, zapoznawały zwiedzających z życiem, działalnością i twórczością poety ze szczególnym uwzględnieniem okresu płockiego i kirgiskiego. W dwu następnych gablotach znajdowały się wydania utworów G. Zielińskiego i ich przekłady na języki obce oraz prace i artykuły o ich autorze do 1945 r. Ósma gablota zawierała wydania utworów poety i prace oraz artykuły o nim ogłoszone drukiem w Polsce Ludowej. Książki i rękopisy ostatniej gabloty przedstawiały fragment Biblioteki Skępskiej, która była jednym z głównych dzieł życia Gustawa Zielińskiego. Na wystawie zwracały uwagę: liczne autografy większych i mniejszych utworów poety, jego korespondencja z rodziną i towarzyszami zesłania w Kraju Kirgizów — filomatami Adolfem Januskiewiczem i Onufrym Pietraszkiewiczem, listy Teofila Lenartowicza, Edwarda Odyńca, Karola Estreichera i rosyjskiego dramaturga Aleksego Tołstoja, pierwsze wydania „Kirgiza” i innych dzieł Zielińskiego, drukowane sprawozdania Szkoły Płockiej z lat 1824—1827 z szaczytnymi wzmiankami o uczniu Gustawie Zielińskim, dawne czasopisma płockie z wierszami poety oraz „białe kruki” Biblioteki Skępskiej: Statut Łaskiego z 1506 roku, drukowany na pergaminie, pierwsze wydanie dzieła Kopernika „De revolutionibus orbium coelestium” oraz traktat Siemienowicza „Artis magnae artilleriae pars prima”, drukowany w Amsterdamie w 1650 r., zawierający m. in. ciekawe rysunki rakiet, z widokiem przypominających współczesne rakiety kosmiczne.

Po wznowieniu obrad wiceprezes TNP mgr Kazimierz Askanas odczytał swą pracę p. t. „O regionalizmie”, przypominając słuchaczom działalność regionalistów polskich w okresie międzywojennym oraz oświetlając szereg zagadnień regionalizmu w Polsce Ludowej. Referent podkreślił duże znaczenie dla rozwoju ruchu regionalnego w Polsce należytego rozwiązania jego spraw organizacyjnych i zaopatrzenia materialowego.

Z kolei dyr. Biblioteki PAN w Gdańsku prof. dr Marian Pelczar wygłosił referat p. t. „Biblioteki regionalne”. Referent sformułował definicję biblioteki regionalnej i stosownie do tej definicji omówił funkcjonowanie biblioteki regionalnej, analizując jakie druki, rękopisy i inne materiały powinna ona gromadzić oraz jak powinna spełniać swą rolę warsztatu pracy regionalnej.

Po krótkiej przerwie odbyła się część artystyczna uroczystości. Pieśni Moniuszki, Paderewskiego i innych do słów poetów romantycznych odśpiewała p. Maria Drewniakówna. Oklaski i kwiaty były nagrodą dla śpiewaczki. Gorąco był także oklaskiwany recytator poezji p. Surzyński — szczególnie za wiersz Cypriana Norwida: „Fortepian Chopina” głęboko odczuty i wykonany z dramatyczną siłą słowa i gestu.

Drugi dzień obrad rozpoczął dyrektor Biblioteki im. Zielińskich TNP Czesław Gutry odczytaniem swego referatu p. t. „Biblioteka im. Zielińskich jako warsztat pracy regionalnej”. Referent podzielił się ze słuchaczami doświadczeniami z pracy nad rozwiązaniem szeregu zagadnień, jakie wyłoniły się w Bibliotece im. Zielińskich w toku wykonywania przez nią funkcji regionalnej biblioteki naukowej. Do takich zagadnień należą m. in. ustalenie granic Mazowsza Płockiego, definicja biblioteki regionalnej, regionalne kartoteki osób, miejscowości, drukarni i prasy, słownik biobibliograficzny Mazowsza Płockiego oraz regionalny egzemplarz obowiązkowy.

Ostatnim referentem był mgr Ksawery Świerkowski, docent Uniwersytetu Warszawskiego, który mówił o zagadnieniach bibliografii regionalnej głównie na terenie bibliotek wojewódzkich na podstawie materiałów, uzyskanych drogą ankiety, i osobistych sñostrzeżeń.

W dyskusji, która dotyczyła Gustawa Zielińskiego, regionalizmu, regionalnych bibliotek i bibliografii, wzięli udział: dyrektor departamentu Ministerstwa Kultury mgr Czesław Kozioł, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego dr Bolesław Olszewicz, wicedyrektor Biblioteki Publicznej m. Warszawy dr Stanisław Tazbir, mgr Janusz Odrowąż Pieniążek z Instytutu Badań Literackich, mgr Maria Lenartowicz z Instytutu Bibliograficznego B-ki Narodowej, mgr Janusz Dunin z Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, prof. Eugeniusz Michałowski z Liceum w Gąbinie, mgr Stanisław Kostanecki z Biblioteki im. Zielińskich, red. Konstanty Modliński oraz autorzy czterech ostatnich referatów sesji.

Następnie prof. dr Marian Pelczar w imieniu gości serdecznie podziękował gospodarzom za trud włożony w przygotowanie zjazdu, a prezes TNP Tadeusz Gierzyński w końcowym przemówieniu wyraził radość z wypowiedzi uczestników

sesji, świadczących, że przyczyniła się ona do spopularyzowania dzieła Gustawa Zielińskiego oraz do aktywizacji współczesnego ruchu regionalnego. Opracowaniem konkretnych wniosków w tej ostatniej sprawie ma zająć się powołana na zjeździe komisja.

Po zakończeniu obrad uczestnicy sesji zwiedzili zabytki Płocka i Bibliotekę im. Zielińskich.

* * *

Towarzystwo Naukowe Płockie starało się także, by uroczystości jubileuszowe objęły swoim zasięgiem młodzież. Temu celowi służyły apele na terenie szkół płockich, które odbyły się w czasie trwania sesji i po jej zakończeniu. Na apalach odczytano wydany przez TNP artykuł mgr St. Kostaneckiego p. t. „150-ta rocznica urodzin Gustawa Zielińskiego”, szerzej przedstawiający lata spędzone przez niego w szkole płockiej, oraz recytowano wiersze poety. Ponadto w dniach od 7 do 12 października była znów czynna wystawa jubileuszowa p. t. „Gustaw Zieliński. W 150-tą rocznicę urodzin”. Wystawę zwiedziło przeszło 1000 osób, w tym 22 wycieczki szkolne (z Płocka, Radziwa i jedna z Warszawy).

Radiowęzeł płocki, obsługujący przeszło 8 tysięcy głośników w mieście i powiecie, swymi au-

dycjami przyczynił się wydatnie do spopularyzowania jubileuszu wśród mieszkańców płockiego regionu. Nadał on szereg komunikatów i dłuższych sprawozdań z uroczystości, opracowanych przez kierowniczkę radiowęzła p. Wacławę Nowakowską i redaktora Konstantego Modlińskiego. Ponadto w dniu 11 października p. Krystyna Jankowska, członek zarządu TNP, recytowała w audycji radiowęzła wiersze Gustawa Zielińskiego. Były one umiejętnie wybrane i ładnie wypowiedziane. W audycji w dniu 23 października mgr Halina Kostanecka wygłosiła pogadankę p. t.: „O Bibliotece Gustawa Zielińskiego w Skępem”.

* * *

Przebieg płockich uroczystości jubileuszowych 150-tej rocznicy urodzin Gustawa Zielińskiego wykazał, że były one obchodem dobrze zaplanowanym i dobrze wykonanym. Odbiły się one szerokim i życzliwym echem nie tylko na Mazowszu Płockim, lecz także na terenie całego kraju. Połączyła się w nich szczęśliwie tradycja historyczna z pracą dla dnia dzisiejszego i przyszłości.

S. K.

MARIAN FRANKIEWICZ

BUDŻET MIASTA PŁOCKA NA ROK 1960

W dniu 28 sierpnia b.r. Miejska Rada Narodowa uchwaliła budżet na 1960 rok zamykający się w kwocie 72.102.000 zł i związany z nim plan gospodarczy dla m. Płocka. Nowy budżet cechujący: wzrost wydatków o ponad 14 milionów zł w stosunku do r.b., wzrost wydatków inwestycyjnych o ponad 4,5 milionów złotych oraz kompresja wydatków administracyjnych.

— z gospodarki uspołecznionej (dz. 1 i 1a budż.) na zł	26.417.000.—	(r.b. 23.550.600.—)
— z gospodarki nieuspołecznionej (dz. 2)	5.330.000.—	(r.b. 4.890.000.—)
— z tyt. podatków i opłat ludności (dz. 3)	7.950.000.—	(r.b. 6.009.000.—)
— z tyt. innych źródeł (dz. 5)	4.842.000.—	(r.b. 3.999.800.—)

Wydatki natomiast zostały ustalone w następującej wysokości:

— na zdrowie zł 23.355.600 (32,4% budżetu)		
w tym dotychczasowe zadania	17.855.600	w br. wobec 17.260.500
nowe „ „	5.500.000	
— na oświatę zł 16.406.700 (22,7% budżetu)		
w tym dotychczasowe zadania	11.498.700	w br. wobec 11.416.700
nowe „ „	4.908.800	
— na gospodarkę komunalną zł 14.809.500.— (20,6% budżetu)		(wobec br. 16.686.300.—)
— na inwestycje zł 12.337.000.— (17,1% budżetu)		(wobec br. 7.556.000.—)
— na inne cele (w tym admin.) zł 5.193.200.— (7,2% budżetu)		(wobec br. 5.797.500.—)

W zakresie zdrowia (32,4% budżetu) przewidziane zostały nakłady:

— na szpital	zł 8.890.900.—	(wobec 8.761.9 w b.r.)
— na leczn. otw.	zł 4.279.500.—	(wobec 4.205.8 w b.r.)
— szkolenie zawodowe	zł 1.450.000.—	(wobec 1.169.8 w b.r.)
— inne cele	zł 3.235.200.—	(wobec 3.123.0 w b.r.)
— leki	zł 5.500.000.—	nowe zadanie budżetowe